

Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonu (KSK) 70. Oturumu'ndan Gözlemlerimiz

Birleşmiş Milletler (BM) KSK'nın 70. Oturumu, bu sene 9-19 Mart tarihleri arasında New York'ta bulunan BM Genel Merkezi'nde gerçekleştirildi. Biz de bu seneki teması "Kapsayıcı ve eşitlikçi hukuk sistemlerini teşvik ederek; ayrımcı yasa, politika ve uygulamaları ortadan kaldırarak ve yapısal engelleri gidererek tüm kadınlar ve kız çocukları için adalete erişimin güvence altına alınması ve güçlendirilmesi" olan KSK70'i yerinde takip etmek, resmi oturumlara, yan ve paralel etkinliklere katılmak ve kendi etkinliklerimizi düzenlemek üzere New York'taydık. Bu bilgi notunda KSK70 sürecine dair gözlem ve deneyimlerimizi, Uzlaşmış Sonuçlar'da (*Agreed Conclusions*) öne çıkan tartışmaları ve ilerleyen yıllarda KSK'da savunuculuk olanaklarına ilişkin değerlendirmelerimizi paylaşıyoruz.

KSK Nedir? KSK 70 teması neydi?

Kadının Statüsü Komisyonu, Birleşmiş Milletler bünyesinde toplumsal cinsiyet eşitliği alanında küresel politika ve norm üretiminin ve buna dair feminist savunuculuğun en önemli platformlarından biri. 1947'deki ilk resmi oturumdan bu yana her sene Mart ayında toplanan KSK, devletlerin ve BM kuruluşlarının yanı sıra küresel kadın ve feminist hareketin de buluştuğu ve toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin küresel düzeyde ilerlemeyi değerlendirdiği ve politik olarak yeni yol haritalarının oluşturduğu bir müzakere alanıdır.

KSK'nin en önemli çıktısı, her yıl belirlenen temalara ilişkin Uzlaşmış Sonuçlar'dır. Uzlaşmış sonuçlar, öncelikli temanın analizini içerir ve hükümetler, hükümetlerarası kuruluşlar ile sivil toplumun; uluslararası, ulusal, bölgesel ve yerel düzeylerde uygulamaları için hazırlanan somut önerilerden oluşan bir normatif çerçeve sunar.

KSK70, özellikle artan otoriterleşme, militarizasyon, kazanılmış haklarda geriye gidişler, sivil toplumun daralması ve toplumsal cinsiyet karşıtı politikaların küresel ölçekte güç kazandığı bir dönemde, kadınların adalete erişimi temasında gerçekleşti. Bu bağlamda KSK70, hem mevcut durumu değerlendirmek hem de kazanılmış hakların korunması ve haklarımıza yönelik küresel saldırılara karşı olası direnme ve ittifak stratejileri geliştirme açısından da önemli bir mücadele alanı oldu.

KSK 70'te takip ettiğimiz etkinlikler ve öne çıkan konular

KSK70 kapsamında farklı temalarda çok sayıda etkinliği takip etme fırsatı bulduk ve bu oturumlar, küresel ölçekte kadınların ve LGBTİ+'ların karşı karşıya olduğu çok katmanlı sorunları bütünlüklü bir şekilde ortaya koydu. KSK70 boyunca takip ettiğimiz pek çok farklı etkinlikte yürütülen tartışmalarda küresel düzeyde toplumsal cinsiyet eşitliği alanında ciddi bir saldırı yaşandığı ve bu saldırının ulusal düzeylerde otoriterleşme ve anti-demokratik uygulamalar ile paralel bir şekilde ilerlediği tespitinde uzlaşıldı. Kadın ve LGBTİ+ haklarına saldıran hükümetlerin aynı zamanda hukukun üstünlüğü, insan hakları, çoğulculuk ve çok taraflı uluslararası sisteme tehdit içeren politika ve eylemler içinde olduğu tespitinden hareketle, otoriterleşmeye karşı demokrasi ve hukuk mücadelesinin, toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesinden ayrı düşünülemeyeceği sıklıkla vurgulandı.

Takip ettiğimiz onlarca farklı etkinlikte not edilmesi gerektiğini değerlendirdiğimiz bazı tartışmalara değinmenin anlamlı olacağını düşünüyoruz. Pek çok farklı etkinlik ve buluşmada toplumsal cinsiyet karşıtı söylemlerin ve "aile odaklı" politikaların güçlenmesi, feminist hareketlere yönelik finansal ve politik alanın daralması, militarizasyon ve güvenlikçi politikaların sosyal politikaların önüne geçmesi, cinsel sağlık ve üreme sağlığı haklarına yönelik saldırıların artması ve dijital alanda toplumsal cinsiyet temelli şiddetle mücadelenin kadın ve kız çocuklarının ve adalete erişiminde kilit bir rol oynaması gibi konular öne çıktı.

KSK70 kapsamında özellikle takip ettiğimiz başlıklardan biri olan cinsel sağlık ve üreme sağlığı haklarına ilişkin etkinliklerde iyi ve ilerlemeci örnekler olmakla birlikte genel olarak kürtaja erişimin giderek dijital alanlarda da kısıtlanması, içerik sansürü ve platform politikalarının haklara erişim üzerindeki etkileri tartışılırken; bu durumun özellikle kriz ve kısıtlı hizmet ortamlarında yaşayan kadınlar açısından kritik sonuçlar doğurduğu vurgulandı. Feminist dış politika ise özellikle takip ettiğimiz bir başka alandı. Güvenlikçi ve militarist yaklaşımlara karşı, feminist perspektiflerin neden daha kapsayıcı ve sürdürülebilir çözümler sunduğunu ele alan panellere katıldık. Ayrıca bazı oturumlarda, farklı ülkelerden gelen kadınlar feminist barış inşasına dair deneyimlerini paylaştı; bu yaklaşım, çatışma ve kriz ortamlarında alternatif bir perspektif olarak tartışıldı.

KSK70 kapsamında takip ettiğimiz bir diğer alan ise örgütlenme özgürlüğü oldu. Toplumsal cinsiyet karşıtı hareketlerin yükselişi, demokratik gerileme ve değişen fonlama dinamiklerine ilişkin katıldığımız etkinliklerde sivil alanın daralmasının kadın ve LGBTİ+ hakları örgütleri üzerindeki etkileri ve bu baskı ortamında dayanışma stratejilerinin önemi öne çıktı. Bir diğer oturumda ise, LGBTİ+'ların adalete erişim ve bedensel özerklik bağlamında karşılaştıkları yapısal engeller ve bu engellere karşı geliştirilen savunuculuk stratejileri kapsamlı şekilde ele alındı. Özellikle seks işçilerinin haklara erişimine odaklanan bir oturumda ise, kriminalizasyonun yarattığı yapısal ayrımcılık ve hak ihlalleri tartışılırken, kolektif örgütlenme ve dayanışmanın güçlendirici rolü üzerine konuştuk.

Genel olarak bu etkinlikler, haklara erişimin yalnızca hukuki düzenlemelerle değil; dijital alanlar, ekonomik koşullar, siyasi rejimler ve toplumsal normlarla yakından ilişkili olduğunu ve bu nedenle çok boyutlu politikalar geliştirilmesi gerektiğini açıkça ortaya koydu.

Tarihte bir ilk: KSK 70'te Uzlaşılmış sonuçlar oylamaya açıldı

KSK70'in en önemli çıktısı olan Uzlaşılmış Sonuçlar'da nelerin yer aldığına geçmeden önce, bu yılki KSK'da Uzlaşılmış Sonuçlar'a giden süreçte yaşanan ve tarihe geçen prosedürel gelişmeleri not etmek gerekiyor. KSK tarihinde ilk kez bir ülke, kabul oturumuna kadar müzakere edilerek üzerinde uzlaşmış ve yalnızca prosedürel bir oylamayla oybirliğiyle kabul edilmesi beklenen Uzlaşılmış Sonuçlar metnine, kabul oturumunda *break the silence* (sessizliği boz) olarak adlandırılan prosedürel yolu kullanarak değişiklik önerisinde bulundu.

Uzlaşılmış Sonuçlar'ın paket halinde oylamaya sunulduğu son aşamasında ABD, daha önce devletler arasında müzakere edilerek uzlaşılan metne müdahale etti. "Cinsel sağlık ve üreme sağlığı hakları" ile "çoklu ve kesişen ayrımcılık biçimleri" gibi ifadeleri zayıflatmak ya da metinden çıkarmak dahil olmak üzere, farklı başlıklarda sekiz değişiklik önerisi sundu ve bu önerilerin ayrı ayrı oylanmasını talep etti. Ayrıca yine son müzakerede ABD delegasyonu, "toplumsal cinsiyet ideolojisini teşvik eden ve sansür dili barındıran bu metne" itiraz ettiklerini provokatif bir şekilde ifade etti; toplumsal cinsiyet karşıtı söylemlerin kavram ve tanımlarını kullanarak, ayrımcılığa karşı olmayı sansür gibi sundu. Böylece, Uzlaşılmış Sonuçlar'ın bir üye devlet tarafından açıkça reddedilmesine tarihte ilk kez tanık olduk.

Ancak KSK70 Bürosu'nun etkili yönetimi sayesinde ABD'nin değişiklikleri tek tek oylatma girişiminin önüne geçildi ve değişiklikler tek bir paket olarak oylamaya sunuldu. Bu tarihi oylamada, KSK üyelerinden ABD'ye destek çıkmadı ve bu girişim devletlerin çoğunluğu tarafından reddedildi. Böylece KSK70 Uzlaşılmış Sonuçlar metni güçlü bir şekilde kabul edildi.

Ancak ABD'nin müdahaleleri bununla sınırlı kalmadı. Uzlaşılmış Sonuçlar metnine etki edemeyen ABD, KSK'nın ikinci haftasının başında bu kez "Uygun terminoloji yoluyla kadınların ve kız çocuklarının korunması" (*Protection of women and girls through appropriate terminology*)

başlıklı bir karar taslağı teklifi sundu. Pekin Deklarasyonu'nun temel kavramlarını yeniden yorumlamayı ve "toplumsal cinsiyet" kavramını kadın ve erkek olarak sınırlamayı hedefleyen bu girişim, feminist mücadeleyle yıllar içinde oluşturulmuş toplumsal cinsiyet eşitliğine dair uluslararası normatif çerçeveyi zayıflatma; ayrıca toplumsal cinsiyet kavramının kesişimsel, esnek ve dinamik yönününü sabitleme amacı taşıyordu.

Çünkü bildiğimiz gibi, toplumsal cinsiyet kavramı, toplumsal rollerin değişebilirliğini ve eşit hale getirilebileceğini ifade etmesi bakımından feminist hareketin temel kavramlarından biridir. ABD'nin önerisi ise bu kavramın hem kapsayıcılığını daraltmaya hem de toplumsal cinsiyet rollerini sabitlemeye yönelikti.

Her ne kadar ABD bu girişiminde de destek bulamasa da bu gelişmeler, KSK'nın ve genel olarak uluslararası insan hakları platformlarının toplumsal cinsiyet karşıtı otoriter yönetimlerin hedefinde olduğunu ve bu alanların kazanılmış hakların korunması için kritik bir mücadele zemini oluşturduğunu bir kez daha gösterdi.

Tüm bunların sonucunda, KSK70 kapsamında kabul edilen Uzlaşmış Sonuçlar, kadınların adalete erişimini güçlendirmeye, karar alma mekanizmalarına eşit katılımını sağlamaya ve toplumsal cinsiyet temelli ayrımcılıkla mücadeleye yönelik kapsamlı politika önerileri içeriyor. Metinde, ekonomik istismarın ve yoksulluğun kadınlaşmasının tanınması, kadınların çocukluktan yaşlılığa tüm yaşam döngüsü boyunca adalete erişim hakkının vurgulanması, cinsel sağlık ve üreme sağlığı ve hakları ile çoklu ve kesişen ayrımcılık kavramlarının korunması önemli kazanımlar arasında yer alıyor. Uzlaşmış Sonuçlar'da ayrıca, kadın örgütleri gibi devlet dışı adalet aktörlerinin tanınması, kadın cinayetlerine ilişkin veri toplanması çağrısı ve dijital teknolojiler ile yapay zekânın adalete erişimde yarattığı riskler ve fırsatlar arasında denge kurulması öne çıkıyor. Ayrıca çalışma hakkı ve ILO standartlarına yapılan atıflar ile kadın örgütleri ve kadın insan hakları

savunucuları için esnek ve uzun vadeli finansman ihtiyacının kabul edilmesi metnin güçlü yönleri arasında yer alıyor.

Bununla birlikte metin bazı önemli sınırlılıklar da içeriyor. LGBTİ+'ları açık ve kapsayıcı biçimde tanıyan bir ifade yer almıyor; adalet sistemlerinin kamusal ve sürdürülebilir şekilde, özellikle kemer sıkma politikalarından bağımsız olarak güçlendirilmesine dair açık bir vurgu bulunmuyor. Ayrıca ilk kez Uzlaşmış sonuçlar'a "aile odaklı politikalar" vurgusu eklenmiştir ve bu durum hak temelli yaklaşımın gölgelenmesi riskini taşımaktadır.

Bunun yanında Uzlaşmış Sonuçlar metnindeki politik önerilere eklenen "ulusal mevzuata uygun olarak", "uygun olduğu yerlerde" ve "yerel bağlamlara tabi olarak" gibi ifadeler, devletlere uygulamadan kaçınabilecekleri esnek alanlar bırakıyor ve hesap verebilirliği zayıflatma riski yaratıyor. Tüm bu gerilimlere rağmen, Uzlaşmış Sonuçlar'ın özellikle cinsel sağlık ve üreme sağlığı ve hakları ile kişisel ayrımcılık kavramlarını koruyarak kabul edilmiş olması önemli bir kazanım olarak değerlendirilebilir. Uzlaşmış Sonuçlar'ın BM Kadın Birimi Türkiye Ofisi tarafından hazırlanan resmi olmayan Türkçe çevirisini [buradan](#) inceleyebilirsiniz.

Kadının İnsan Hakları ve Kadın Koalisyonu olarak düzenlediğimiz "Kadın Yoksulluğu ve Yoksulluğun Adalete Erişim ve Şiddetle Mücadeleye Etkileri" başlıklı Paralel Etkinlik

KSK70 kapsamında Kadının İnsan Hakları ve Kadın Koalisyonu olarak 13 Mart'ta BM Church Center'da düzenlediğimiz yüz yüze paralel etkinlikte, toplumsal cinsiyet eşitliği ve adalete erişim tartışmalarının merkezine toplumsal cinsiyetlendirilmiş yoksulluk meselesini yerleştirdik. Etkinliğimizde, kadınların yoksulluğunun yalnızca gelir eksikliğiyle açıklanamayacağı; bakım emeği, sosyal koruma politikaları, zaman yoksulluğu, bedensel özerklik ve yerel hizmetlere erişimle birlikte ele alınması gereken yapısal bir eşitsizlik alanı olduğunu hep birlikte konuştuk.

KİH'ten Yıldız Taghızade'nin moderatörlüğünü üstlendiği etkinliğimizde konuşan Dr. Ceren Akçabay, bakım emeği yükünün sistematik biçimde kadınların üzerine yıkıldığından ve bununla bağlantılı olarak aileci söylemlerin ekonomik temellerinden bahsetti. Aileci yaklaşımın, kadınların yoksulluğunu derinleştiren ve toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini yeniden üreten bir mekanizma olarak işlediği vurguladı.

Etkinlikte ayrıca, hukuki hakların tek başına yeterli olmadığı; ekonomik, sosyal ve normatif koşulların kadınların bu hakları kullanabilmesini doğrudan belirlediği ifade edildi. Yerel yönetimlere dair paylaşılan bulgular, eşitlik mekanizmalarının çoğu zaman sınırlı ve dönüşüm yaratmaktan uzak yapılar olarak kaldığını gösterdi. Kadınların şiddetten çıkabilmesi ve haklarını kullanabilmesi için bakım hizmetleri, sığınaklar ve bütünlüklü sosyal politikaların hayati olduğu vurgulandı .

Etkinlikte ayrıca ekibimizden Ezel Buse Sönmezocak, kadın yoksulluğuna dair yayınladığımız raporun bulgularını paylaştı. Kadın Koalisyonu'nun yerel yönetimler izleme raporuna da değindiği konuşmasında, kadın yoksulluğunun kadınların adalete erişimi ve şiddetten uzaklaşabilmesi açısından oynadığı kritik role dikkat çekti.

Etkinliğimizdeki bir diğer önemli başlık ise yoksulluğun mevcut ölçülme biçimlerinin toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini görünmez kılması oldu. Equality Insights'dan Jo Crawford, hane düzeyinde yapılan ölçümlerin kadınların bireysel deneyimlerini görünmezleştirdiğini; bu nedenle toplumsal cinsiyete duyarlı ve kişi temelli veri üretiminin kritik olduğu ifade etti.

Etkinlikte son olarak Feminist Diplomacy Lab'den Şehnaz Kıymaz Bahçeci ise küresel bağlamda ise artan militarizasyon, otoriterleşme ve hak karşıtı mobilizasyonların kadınların yoksulluğunu derinleştirdiği; buna karşı feminist hareketlerin dayanışmasının ve kaynaklarla desteklenmesinin

her zamankinden daha önemli olduğu vurguladı. Yaklaşık 40 kişinin katıldığı etkinliğimizde soru cevap bölümünde de katılımcılar kendi ülkeleri ve çalışma alanlarından katkılar sundular.

Konuşmacı olduğumuz etkinlikler

Tüm bunların yanında, KSK70'te üç ayrı paralel etkinlikte konuşmacı olarak yer aldık. FOS Feminista, Global Campaign for Equality in Family Law ve UNFPA ortaklığında düzenlenen etkinlikte aile hukuku reformlarının cinsel sağlık ve üreme sağlığı haklarına erişimdeki hayati rolünü birlikte konuştuk. Ardından UN Human Rights ve Fos Feminista tarafından düzenlenen bir diğer etkinlikte kadına yönelik şiddetle mücadelede bölgesel sözleşmelerin ve hukuki araçların ne kadar dönüştürücü olabileceğini tartıştık. Son olarak Oxfam, Transparency International ve

Feminist Diplomacy Lab tarafından düzenlenen etkinlikte ise yükselen otoriterleşmeye ve toplumsal cinsiyet karşıtı saldırılara karşı feminist direnç yöntemlerimizi konuştuk.

Genel Değerlendirme

KSK70, toplumsal cinsiyet eşitliği alanında küresel ölçekte hem ciddi tehditlerin hem de güçlü bir feminist direnişin eş zamanlı olarak var olduğunu gösterdi. Artan hak karşıtı mobilizasyonlara rağmen feminist hareketlerin ulusötesi dayanışmayı güçlendirmeye devam ettiği ve kazanılmış hakları koruma konusunda kararlı olduğunu bir kez daha teyit ettiğimiz KSK70 süreci aynı zamanda çok taraflı sistemin ve uluslararası normların korunmasının feminist mücadele açısından her zamankinden daha kritik olduğunu bir kez daha ortaya koydu.